

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

**ЗМІСТ
ТА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВСТУПУ У ВНЗ**

Матеріали
VIII міжрегіонального
семінару

26 квітня 2013 року

Київ 2013

Зміст та специфіка сучасного науково-методичного забезпечення вступу у ВНЗ: Матеріали VIII Міжрегіонального семінару м. Київ, 26 квітня 2013 р., Національний авіаційний університет. – К.: НАУ, 2013. – 192 с.

До збірника увійшли матеріали доповідей VIII міжрегіонального семінару «Зміст та специфіка сучасного науково-методичного забезпечення вступу у ВНЗ», в яких висвітлено актуальні проблеми вищої та середньої школи та підготовки старшокласників до вступу у ВНЗ. Пропонуються нові наукові підходи та методика їх впровадження в навчальний процес, що дозволяє ефективно підготувати учнів до загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень (ЗНО), оцінити рівень їх навчальних досягнень та ступінь підготовки випускників ЗНЗ до подальшого навчання у ВНЗ. Відображено реальний науковий досвід, подано рекомендації щодо вдосконалення методики та методологічних підходів при підготовці до вступу у ВНЗ.

Рекомендовано викладачам загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів, які працюють в системі неперервної освіти «загальноосвітня школа – доуніверситетська підготовка – вища школа».

Редакційна колегія: Н. П. Муранова – канд. пед. наук, доц., завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ (головний редактор).

С. І. Черіпко – начальник навчально-методичного відділу ІДП НАУ (відповідальний секретар).

В. С. Тарасюк – канд. фіз.-мат. наук, старший викладач кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ;

Г. І. Матвієвська – канд. фіз.-мат. наук, доц. кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ.

Рекомендовано до друку науково-методично-редакційною радою Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (протокол №2 від 25.03.2013р.)

СУЧАСНЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ АБИТУРІЄНТІВ З РИСУНКУ ТА КОМПОЗИЦІЇ ДО ВСТУПУ У ВНЗ

У статті розглядаються як аспекти методичного забезпечення з рисунку і композиції, так і наведені конкретні рекомендації щодо підвищення ефективності освітнього процесу.

Модернізація національної освітньої галузі в останнє десятиліття пов'язана із входженням України у європейське освітнє поле. Розширення освітнього простору вимагає залучення нових знань, які формують майбутнього спеціаліста. Нові складові сучасного життя змушують коригувати освітній простір, навчальні програми, педагогічні технології. Актуальним є перегляд та модифікація змісту традиційних джерел знань: підручників, посібників, методичних розробок.

Як відомо динамічність педагогічного процесу досягається в результаті взаємодії трьох його структур: педагогічної, психологічної та методичної. Методична структура утворюється при розділенні педагогічних цілей на ряд задач, які визначають послідовні етапи.

Так при створенні сучасного навчально-методичного забезпечення на кожному з етапів ступеневого навчання для спеціальності «Архітектура та дизайн» необхідно керуватись не тільки загальними принципами навчання, а брати до уваги специфіку предметів (рисунок та композиція). Методичні розробки повинні забезпечувати не тільки загальні та групові, а також індивідуальні форми організації навчального процесу. Рациональне застосування сучасних методів і засобів навчання пов'язане із наявністю якісної методичної літератури. В цьому розумінні величезне значення мають методичні посібники. У них наводяться, поряд з навчальними питаннями, і практичні поради, глибокі теоретичні узагальнення, основані на вивченні психології зорового сприйняття, уяви, дидактики, історії та теорії рисунка та композиції, на узагальненні досвіду кращих майстрів.

Викладач не тільки рекомендує підручники, посібники та іншу методичну літературу, в залежності від дисципліни (рисунок чи композиція), але й допомагає знайти в них потрібну інформацію. Тому що абітурієнти не маючи навиків роботи з методичною літературою, не вміють знайти необхідну інформацію, а це негативно впливає на самостійну роботу.

Для підвищення мотивації слухачів в процесі навчання викладачами розроблені спеціальні практичні заняття (наочні постановки, тести, творчі завдання). Для перевірки ефективності і глибини отриманих знань та вмінь у абітурієнтів, викладачами проводяться самостійні та контрольні роботи.

При створенні навчально-методичного забезпечення до творчого конкурсу необхідно керуватись також загальними принципами навчання у вищій школі. Звертати увагу не тільки на процес навчання, а також на розвиток та формування творчої особистості майбутнього спеціаліста, що буде відповідати вимогам сфери їх професійної діяльності, забезпечення їх конкурентноздатності.

До складу навчально-методичного комплексу дисципліни входять наступні складові: концептуальні засоби викладання дисципліни (робоча навчальна програма, тематичний план викладання), теоритична складова дисципліни (підручники, посібники, конспекти лекцій, таблиці), практична складова дисципліни (практичні заняття та методичні вказівки до виконання практичних робіт), забезпечення самостійної роботи над дисципліною (методичні рекомендації для самостійної роботи для абітурієнтів, які містять теоритичні пояснення та приклади виконання практичних завдань, тести індивідуальні завдання з окремих тем для поглибленого вивчення дисципліни), засоби контролю знань з дисципліни (проведення вступного, поточного та модульного контролю).

Але для сучасного методичного забезпечення не достатньо тільки якісної літератури. Поряд із традиційними ресурсами впроваджуються й інформаційні технології, що дозволяють створювати, зберігати та забезпечувати ефективні способи зображення інформації, і які стають не тільки важливим фактором життя суспільства, але і засоби підвищення ефективності управління усіма сферами суспільної діяльності. Тому одним із пріоритетних напрямків методичного забезпечення є впровадження комп'ютерних технологій у процес викладання навчальних дисциплін. Це стосу-

ється не тільки технічного, гуманітарного, правового, а також творчого напрямку підготовки абітурієнтів за спеціальністю «Архітектура і дизайн».

Підготовка до творчого конкурсу вимагає від абітурієнта не тільки придбання теоретичних знань, а й практичних навичок. Головною метою, яких є засвоєння принципів конструктивного зображення форми різних предметів, їх взаємозв'язок, оволодіння навичками конструктивно-пластичного рисунку, розкриття активних творчих пошуків, творчої фантазії та інтуїтивних здібностей. Якщо в основі навчання по рисунку застосовуються принципи зображення з природи, то для композиції головне – це поєднання принципів конструктивної побудови з творчою фантазією, уявою.

Упровадження та застосування комп'ютерних технологій в навчальний процес з композиції дасть можливість абітурієнтам підвищити свій рівень знань, умінь та навичок. Відомо, що тренувальні вправи і тренувальні завдання не тільки сприяють вдосконаленню практичних умінь і навичок з композиційної діяльності, а й направлені на створення внутрішніх передумов для творчості, безпосередньо готують абітурієнтів до виконання практичних творчих завдань.

Наприклад, тема: «Ритм. Метричний порядок організації композиції у смузі.»

Завдання: створити начерки побудови неперервної метричної композиції в смузі з елементами віддалення, наближення, збільшення данного елемента чи зменшення.

Для найкращого засвоєння та виконання цієї теми бажано застосувати мультимедійну дошку, це дасть змогу не тільки переглянути зразки творчих робіт, а також показати процес поетапного виконання та застосування даної теми вже у виконаних проектах дизайнерів та архітекторів.

Тема: «Динамічна композиція з геометричної комбінації тіл».

Завдання: створити динамічну композицію з геометричних тіл, що перетинаються, за трьома координатами простору, з використанням тонової графіки для передачі ефектів повітряної перспективи. Застосування комп'ютерних технологій допоможе слухачам побачити не тільки поетапне виконання композиції, за допомогою конструктивної побудови, а також побачити поєднання геометричних тіл в трьохвимірному просторі з різних точок споглядання.

Така система навчання краще закріпить знання конструктивної побудови форми та підвищить мотивацію до навчання.

Якщо для композиції однією з головних форм навчання є творча фантазія, уява то для рисунку це – студійні постановки, розраховані на довготривале вивчення натури. Для забезпечення навчання на належному рівні, використовуються великі, з гарним освітленням просторі аудиторії, із зручними сучасними мольбертами та наочним забезпеченням (зліпки гіпсових голів, геометричних форм, методичні таблиці) Але процес навчального рисунка має три форми зображення:

- рисунка з натури;
- рисунка з пам'яті;
- рисунка з уяви.

Сучасна реалістична школа навчання образотворчої грамоти не робить різних розмежувань цих трьох форм. В наш час найповніше методично розроблена форма рисунка з натури. Вона була і тепер є основною у навчальному процесі рисунка.

Характерною рисою сучасної методичної школи є визначення головної (центральної) проблеми для всіх трьох форм рисунка – осмислене зорове сприйняття. Воно розуміється в широкому значенні як основа для формування не тільки зором схоплених образів натури, але також і зорової пам'яті й живої творчої уяви.

В основу методики реалістичного навчального рисунка покладені три найважливіші ознаки сучасної дидактики: систематичність, послідовність, доступність.

В процесі навчання сучасна методична школа пропонує формування знань та навичок з рисунка. Знання повинні бути спрямовані на набування практичних навичок для вміння рисувати. Отже, вміння рисувати – це мати і знання, і навички. Навчання рисунка відрізняється від творчого систематичністю, послідовністю, поступовістю завдань, досяжних для певного рівня учнів. Але в навчальному рисунку розвиток творчої ініціативи також знаходить своє втілення.

Як вже було сказано, головним джерелом отримання знань і практичних навичок є системне рисунка з натури, з пам'яті, за уявою, вивчення спеціальної літератури та вивчення творів мистецтва. Малюючи з натури, по пам'яті та за уявою абітурієнт може виконувати, як швидкі начерки, так і довготривалі рисунки та

ескізи. З метою розвитку у абітурієнтів зорової пам'яті і просторової уяви викладачами використовуються спеціально розроблені вправи. Наприклад:

Завдання № 1. Зробити короткотривалий начерк предметів побуту з натури (15–20 хв.) Передати загальну форму та побудову предметів.

Завдання № 2. Зробити короткотривалий начерк цих же предметів по пам'яті (15–20 хв.). Передати пропорції предметів їх форму та об'єм.

Завдання № 3. Виконати короткотривалий начерк цих же предметів побуту, але з іншої точки зору по пам'яті. Передати пропорційне співвідношення між предметами, побудову та легкий об'єм.

Для засвоєння теоретичних знань з лінійної та повітряної перспективи слухачам пропонується виконати такі завдання:

1. Виконати рисунок міського пейзажу з високою лінією горизонту з натури. Передати глибину простору, перспективу скорочень, особливості ракурса зображувальних архітектурних споруд.

2. Виконати рисунок міського пейзажу з низькою лінією горизонту за уявою. Передати перспективу скорочень, глибину простору, виразність.

3. Виконати рисунок за уявою «Місто майбутнього. Архітектурна фантазія». Передати побудову архітектурних споруд в трьохвиірному просторі, тонові співвідношення та творчу фантазію

Викладачі ІДП використовують методичний досвід реалістичної школи рисунка, який володіє двома сучасними прийомами викладання рисунка: усно-словесна розповідь і практичний наочний показ. Застосування кожного з цих прийомів залежить від індивідуальності учня і обумовлюються педагогічною майстерністю викладача. Проте відомо, що показ без необхідних словесних пояснень буде недостатнім і загальмує творчий розвиток абітурієнта. В такій же мірі недостатнім буде тільки словесне пояснення без показу. Застосовуючи рисунка з натури як основну форму навчання, треба мати на увазі, що активне рисунка відрізняється від «пасивного зрисовування». Під активним рисунком мається на увазі свідомо побудова рисунка, розуміння і знання способів зображення, враховування пластичних і конструктивних зв'язків предмета. Пасивне зрисовування ґрунтується на розвитку зорового автоматизму, зовнішньому враженні, поверховому фотографізму,

який замінює істинну пластичну структуру рисунка поверховою, чисто оптичною ілюзорністю.

Рисування з пам'яті і з уяви залежить від розвитку усвідомленого сприйняття. Завершуючим етапом учбового рисунку повинні стати пізнання та передача з натури і за уявою складних форм, створених природою. Особливо для майбутніх архітекторів та дизайнерів велике значення має всебічне вивчення та передача з натури і з пам'яті архітектурних споруд. Але для цього необхідно досконало оволодіти механізмом рисунку.

Отже, сучасне науково-методичне забезпечення новчального процесу передбачає створення принципово нових методичних рекомендацій, навчальних посібників, використання активних методів навчання, інформаційних технологій та поєднання теорії і практики.

Таким чином, сучасні методи викладання рисунку і композиції допоможуть абітурієнтам на належному рівні підготуватися до творчого конкурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малиновський В. А. Методологія реалістичного навчального рисунка: посіб. / В. А. Малиновський. – К.: КНУБА, 2008. – 184 с.
2. Голубева О. Основы композиции: учебник – 3-е издание. – М.: Свароги К., 2008. – 144 с.
3. Устин В. Б. Учебник дизайна. Композиция, методика, практика: пособие / В. Б. Устин. – М.: Астрель, 2009. – 254 с.
4. Ли Николай. Основы учебного академического рисунка: учебник / Н. Ли. – М.: Эксмо, 2004, 480 с.
5. Тихонов С. В. Рисунок: учебное пособие для ВУЗов / С. В. Тихонов. – М.: Издательство Архитектура, 2001.
6. Максимов О. Г. Рисунок в архитектурном творчестве: Изображение, выражение, созидание: учебное пособие для ВУЗов / О. Г. Максимов. – М.: Архитектура, 2002. – 464 с.